

COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 5.9.2012
COM(2012) 485 final

2012/0234 (NLE)

Propunere de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind validarea învățării non-formale și informale

{SWD(2012) 252 final}

{SWD(2012) 253 final}

EXPUNERE DE MOTIVE

1. CONTEXTUL PROPUNERII

Importanța de a crea noi posibilități de învățare

În prezent, posibilitățile de învățare sunt nelimitate, fără frontiere și instantanee. Persoanele învață și dobândesc noi abilități și competențe nu numai în cadrul tradițional al clasei (învățare formală), ci și, din ce în ce mai mult, în afara acesteia. O proporție semnificativă a activităților de învățare are loc la locul de muncă, în cadrul unor organizații ale societății civile sau în mediul virtual oferit de internet și de dispozitivele mobile, în mod individual sau împreună cu alte persoane. Din ce în ce mai des, întreprinderile le oferă angajaților posibilități de formare pentru a-și îmbunătăți competențele printr-o învățare organizată, dar non-formală. De asemenea, învățarea informală devine din ce în ce mai importantă într-o lume globalizată și interconectată, în care tehnologia le permite persoanelor să învețe într-o multitudine de moduri, de exemplu utilizând resurse educaționale deschise și prin învățarea la distanță.

Este esențial să se asigure implicarea și să se încurajeze autonomia tuturor persoanelor care învață, pentru a face față schimbărilor economice și tehnologice rapide, tranzițiilor profesionale mai frecvente de-a lungul vieții și pentru ca aceste persoane să obțină competențe mai bune și mai relevante, mărind astfel posibilitățile lor de inserție profesională, productivitatea și creșterea economică.

În contextul actual, caracterizat de creșterea șomajului – în special în rândul tinerilor - și de absența creșterii economice, utilizarea noilor posibilități de învățare din afara sistemului formal și a competențelor dobândite prin intermediul acestora constituie o necesitate urgentă: Europa trebuie să realizeze un echilibru optim de competențe și să amelioreze concordanța dintre competențe și locuri de muncă, pentru a stimula competitivitatea și prosperitatea.

În acest context, este necesar ca sistemele de educație și de calificări să ofere tuturor cetățenilor¹ posibilitatea de a face vizibil ceea ce au învățat în afara școlii și de a utiliza aceste experiențe pentru cariera lor sau pentru a continua să învețe. Acest lucru se poate obține printr-un proces de validare a rezultatelor învățării obținute prin învățare non-formală și informală; în cadrul acestui proces, un organism autorizat confirmă faptul că o persoană a obținut rezultate ale învățării (cunoștințe, abilități și competențe), măsurate prin raportare la un standard relevant.

Învățarea non-formală și informală în Strategia Europa 2020

Validarea experiențelor de învățare non-formală și informală din statele membre ale UE aduce o contribuție esențială la obiectivul UE de a obține o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, stabilit de Strategia Europa 2020. Impactul validării poate fi semnificativ pentru funcționarea pieței forței de muncă: mecanismele de validare măresc transparența în ceea ce privește competențele de care dispune forța de muncă și facilitează o mai bună corelare între competențe și cererea de forță de muncă, promovează îmbunătățirea posibilităților de transfer de competențe între întreprinderi și între sectoare și încurajează mobilitatea pieței europene a forței de muncă. Facilitând mobilitatea profesională și regională

¹ Aceasta include cetățenii UE și toți cetățenii din țări terțe care își au reședința în mod legal în Uniunea Europeană.

și permițând o mai bună corelare a competențelor, validarea poate avea un rol important în ceea ce privește atenuarea deficitelor de competențe din sectoarele aflate în creștere și sprijinirea redresării economice.

De asemenea, într-o perioadă de îmbătrânire a populației și de reducere a forței de muncă, validarea experiențelor de învățare informală și non-formală poate sprijini eforturile Europei de a aduce persoanele cele mai îndepărtate de piața muncii mai aproape de noi posibilități de muncă și de învățare și de a valorifica întregul său capital uman pentru a combate șomajul și a stimula productivitatea și competitivitatea. În special, validarea poate ajuta tinerii șomeri care își caută primul loc de muncă sau au foarte puțină experiență profesională să demonstreze și să creeze o valoare de piață pentru abilitățile și competențele obținute în diferite contexte.

Dintr-o perspectivă individuală, validarea oferă noi posibilități în ceea ce privește mărirea capacității de inserție profesională, îmbunătățirea remunerării și a mobilității profesionale, facilitarea transferului de competențe de la o țară la alta, acordarea unei a doua șanse persoanelor care au părăsit prematur școala, ameliorarea accesului la sistemele formale de educație și formare, precum și creșterea motivației de a învăța și a încrederii în sine.

Validarea experiențelor de învățare non-formală și informală contribuie, de asemenea, la atingerea obiectivelor principale Europa 2020 privind părăsirea timpurie a școlii, proporția persoanelor cu vârste între 30 și 34 de ani care au absolvit o formă de învățământ terțiar sau echivalent, rata globală a ocupării forței de muncă și sărăcia și excluziunea socială, un proces care este monitorizat în cursul semestrului european.

Valorificarea agendei politice europene

Validarea învățării non-formale și informale a fost inclusă în agenda politică europeană din 2001, când Comisia a definit învățarea pe tot parcursul vieții drept orice activitate de învățare desfășurată de-a lungul vieții, în scopul îmbunătățirii cunoștințelor, abilităților și competențelor dintr-o perspectivă personală, civică, socială și/sau profesională. După Declarația de la Copenhaga privind cooperarea europeană consolidată în domeniul educației și formării profesionale, s-au luat o serie de inițiative în scopul elaborării unor instrumente la nivel european în domeniul învățării pe tot parcursul vieții:

- În 2004, **principiile europene comune privind validarea** au fost adoptate sub forma unor concluzii ale Consiliului.
- În 2004 a fost stabilit cadrul **Europass**, care include CV-ul Europass și o serie de documente pe care cetățenii le pot folosi pentru a comunica mai bine și a-și prezenta calificările și competențele în întreaga Europă. Alte instrumente de documentare a rezultatelor învățării sunt instrumentul **Youthpass** al programului „Tineretul în acțiune” și **pașapoartele competențelor și calificărilor sectoriale** elaborate în contextul dialogului social sectorial european.
- Un pas important pentru validarea învățării non-formale și informale a fost adoptarea în 2008 de către Parlamentul European și Consiliu a Recomandării privind **Cadrul european al calificărilor** (EQF - *European Qualifications Framework*) pentru învățarea pe tot parcursul vieții. EQF este un cadru de referință pentru nivelurile de calificare, definite prin intermediul rezultatelor învățării. Acesta a determinat un proces în curs de desfășurare, în cadrul căruia toate statele membre realizează propriul **cadru național al calificărilor** și corelează calificările naționale cu nivelurile de calificare europene. În cursul acestui proces, calificările vor deveni mai

comparabile și mai ușor de înțeles pentru angajatori, instituțiile de învățământ, lucrători și persoanele care învață.

- În 2009, Comisia și Cedefop au publicat **Orientările europene pentru validarea învățării non-formale și informale**, care oferă factorilor de decizie și profesioniștilor consiliere tehnică privind validarea. Orientările se axează pe diferite perspective asupra validării (de exemplu individuale, organizaționale, naționale, europene). Orientările constituie un instrument practic, care poate fi aplicat în mod voluntar.
- Pe lângă celelalte instrumente, sistemele care acordă credite pe baza rezultatelor învățării facilitează validarea învățării non-formale și informale. Pentru educația superioară, acestea se referă la **Sistemul european de credite transferabile (ECTS - European Credit Transfer and Accumulation System)**, care a fost elaborat în cadrul procesului de la Bologna pentru a facilita mobilitatea între instituțiile de învățământ superior. Pentru educația și formarea profesională, acestea se referă la **Sistemul european de credite pentru educație și formare profesională (ECVET - European Credit System for Vocational Education and Training)**.

În plus, din 2007, Programul de învățare pe tot parcursul vieții a finanțat o serie de proiecte-pilot care au permis dezvoltarea proceselor și a instrumentelor de validare în sectoare sau contexte specifice, mai ales pentru educația și formarea profesională și educația adulților. Unele țări au utilizat Fondul social european pentru elaborarea unor sisteme de validare.

În ciuda acestor politici europene, progresele din Europa în ceea ce privește validarea au fost neuniforme, variabile și lente.

Conform ultimei actualizări a Inventarului european din 2010 privind validarea învățării non-formale și informale, numai patru state membre ale UE au un sistem de validare bine dezvoltat, iar alte șapte au fie un sistem național în stadiul incipient, fie un sistem de validare bine stabilit, dar parțial, în unul sau mai multe sectoare.

Necesitatea de a acționa acum

Aceasta înseamnă că majoritatea statelor membre ale UE nu au un sistem global de validare. În țările cu un sistem bine dezvoltat există o abordare de integrare a validării în cadrul sistemului lor de învățare pe tot parcursul vieții (de exemplu pe baza unor norme juridice), o infrastructură de susținere a validării, o implicare puternică a părților interesate (în special a partenerilor sociali) și o validare accesibilă pentru solicitanți. Recent, unele țări au adoptat inițiative privind validarea în contextul elaborării cadrului lor național al calificărilor. În alte țări, progresele au fost limitate, reflectând absența unor strategii naționale, lipsa cunoștințelor privind modul de realizare a validării în practică și – în unele cazuri - lipsa încrederii în validare din partea persoanelor și a angajatorilor, precum și bariere culturale și comportamentale.

Lipsa de omogenitate a politicilor și practicilor naționale privind validarea și disparitățile existente între statele membre reduc comparabilitatea și transparența sistemelor de validare. Astfel, cetățenilor le este greu să combine rezultatele învățării obținute în contexte, la niveluri și în țări diferite. De asemenea, se creează obstacole pentru mobilitatea transnațională a persoanelor care învață și a lucrătorilor, într-un moment în care o astfel de mobilitate este necesară pentru a stimula creșterea economică.

Având în vedere necesitatea urgentă de a mări mobilitatea forței de muncă prin atenuarea deficitelor de lucrători calificați, precum și de a valorifica mai bine abilitățile și competențele obținute în afara sistemelor formale, Comisia a anunțat, în cadrul inițiativelor emblematiche Europa 2020 „O agendă pentru noi competențe și locuri de muncă”² și „Tineretul în mișcare”³, precum și al inițiativelor sale recente referitoare la Actul privind piața unică⁴ și pachetul privind ocuparea forței de muncă⁵, prezenta propunere de recomandare a Consiliului privind validarea învățării non-formale și informale, o contribuție la nivelul UE pentru accelerarea agendei reformelor.

Acțiunea UE în domeniul validării, care urmărește cooperarea și coordonarea statelor membre, poate facilita mobilitatea lucrătorilor și a persoanelor care învață printr-o mai bună recunoaștere reciprocă a competențelor dobândite non-formal și informal. Prin consolidarea cooperării și a coordonării statelor membre se va ameliora transparența sistemelor de validare și va crește încrederea reciprocă în sistemele de validare ale statelor membre. Statele membre cu niveluri mici de încredere și cu tradiții slabe în privința validării învățării non-formale și informale ar putea fi printre principalii beneficiari. Încrederea reciprocă nu se poate obține în mod la fel de eficace de către statele membre, fără o acțiune la nivelul UE.

Monitorizarea specifică a punerii în aplicare a recomandării Consiliului face parte din aspectele legale ale prezentei propuneri. De asemenea, Comisia va urmări progresele generale privind validarea învățării informale și non-formale în statele membre, în cadrul reformelor structurale globale ale educației și formării, monitorizate prin semestrul european și prin metoda deschisă de coordonare „Educație și formare 2020”.

2. REZULTATELE CONSULTĂRILOR CU PĂRȚILE INTERESATE ȘI ALE EVALUĂRILOR IMPACTULUI

Consultare

Consultarea s-a desfășurat sub următoarele forme:

- o consultare deschisă, prin intermediul unei anchete on-line realizate între decembrie 2010 și februarie 2011. Au fost trimise invitații de a participa la ancheta on-line și de a prezenta un document de poziție membrilor celor mai relevante grupuri și altor părți interesate din domeniile educației și formării, ocupării forței de muncă, tineretului și sportului⁶;

² COM(2010) 682 final.

³ COM(2010) 477 final.

⁴ COM(2011) 206 final.

⁵ COM(2012) 173 final.

⁶ Reprezentanțele permanente pe lângă UE, Comitetul pentru educație, Grupul consultativ privind cadrul european al calificărilor, Grupul pentru recunoașterea rezultatelor învățării, Forumul părților interesate în domeniul învățării pe tot parcursul vieții, Comitetul consultativ pentru educație și formare profesională, Grupul de utilizatori ai Sistemului european de credite pentru educație și formare profesională, Grupul de lucru privind educația adulților, Grupul de lucru pentru modernizarea învățământului superior, Grupul de monitorizare a procesului de la Bologna, centrele Europass și Euroguidance, Rețeaua europeană pentru politica de orientare profesională pe tot parcursul vieții, Comitetul consultativ Youthpass, Rețeaua centrelor naționale de informare privind recunoașterea diplomelor, Rețeaua pentru recunoașterea în învățământul superior a experiențelor de învățare anterioare, Grupul de experți privind mobilitatea tinerilor voluntari.

- discuții în cadrul întâlnirilor organismelor implicate în elaborarea de politici, în special Grupul consultativ privind Cadrul european al calificărilor;
- întâlniri ale specialiștilor și activități de învățare reciprocă organizate de Grupul pentru recunoașterea rezultatelor învățării, care activează în cadrul Grupului EQF;
- activități de învățare reciprocă în domeniile învățământului superior, al educației și formării profesionale și învățării adulților.

Partenerii sociali – atât angajatorii, cât și reprezentanții sindicatelor – au fost consultați în calitate de membri ai Grupului consultativ EQF și prin participarea la diferite activități de învățare reciprocă.

În cadrul anchetei on-line menționate mai sus s-au primit 469 de răspunsuri la întrebările închise și deschise, completate de 24 de documente de poziție. Răspunșii s-au împărțit în mod destul de echilibrat între persoane (53%) și organizații (47%).

Rezultatele au arătat o lipsă de coerență generală a abordărilor în privința validării în și între statele membre, precum și existența unui număr mare de constrângeri legate de eficacitatea punerii în practică a validării. Răspunșurile au arătat un larg consens în legătură cu faptul că este important să se confere vizibilitate competențelor dobândite prin intermediul experiențelor de viață și profesionale. Ele au indicat existența unui sprijin puternic în favoarea unei inițiative europene care să consolideze politica și practicile privind validarea din statele membre ale UE.

De asemenea, consultarea Grupului consultativ EQF și diferitele activități de învățare reciprocă au generat sprijinul unei inițiative europene în domeniul validării.

Evaluarea impactului

Evaluarea impactului a comparat trei opțiuni de acțiune la nivel european în domeniul validării învățării non-formale și informale: (1) scenariul de bază, și anume situația actuală și modul în care se prevede că ea va evolua în absența acțiunii UE; (2) o recomandare a Consiliului privind punerea în aplicare a validării învățării non-formale și informale și (3) instituirea unui nou proces bazat pe o nouă metodă deschisă de coordonare dedicată validării, pentru a elabora o Cartă europeană a calității validării.

Impactul social, economic și celelalte impacturi ale celor trei opțiuni au fost examinate în termeni calitativi, pe baza impacturilor probabile, având în vedere că nu există date concrete disponibile.

Opțiunea 2, o recomandare a Consiliului axată pe punerea în aplicare a validării, s-a dovedit a fi opțiunea cea mai eficace și mai eficientă, care să genereze cel mai puternic impact economic și social. Această opțiune este cea mai coerentă cu obiectivele politice ale UE. În temeiul unei recomandări a Consiliului, statele membre se angajează în mod oficial să acționeze. Ea este cel mai puternic instrument disponibil dintre instrumentele juridice fără caracter obligatoriu. Experiențele anterioare, în special în ceea ce privește EQF, au arătat că recomandările au capacitatea de a genera presiune *inter pares* între statele membre în vederea acțiunii.

În legătură cu Opțiunea 1 (scenariul de bază), evaluarea impactului a arătat că, în absența unor acțiuni suplimentare, este probabil ca evoluția situației actuale a validării să fie lentă, ceea ce

înseamnă că disponibilitatea și utilizarea limitată a validării experiențelor de învățare non-formală și informală, precum și lipsa unei abordări armonizate a validării în Europa, ar persista.

Opțiunea 3 (o nouă MDC) ar duce probabil la îmbunătățiri față de scenariul de bază în ceea ce privește eficacitatea impactului, eficiența și coerența cu obiectivele politice mai ample ale UE. Cu toate acestea, înființarea unei noi MDC ar crea structuri și mecanisme de raportare suplimentare, măbind sarcina administrativă și costurile pentru statele membre. De asemenea, ea nu ar oferi garanții suficiente privind adoptarea măsurilor de validare într-un interval de timp rezonabil, întrucât succesul său s-ar baza exclusiv pe MDC.

De asemenea, evaluarea impactului a indicat următoarele avantaje ale unei recomandări a Consiliului axată pe punerea în aplicare, față de celelalte două opțiuni:

- va remedia lacuna validării a actualelor instrumente europene disponibile precum EQF, Europass și sistemele de credite. În special, ea va remedia o deficiență a Cadrului european al calificărilor, care prevede promovarea validării învățării non-formale și informale, dar nu oferă indicații privind punerea sa în aplicare;
- propune măsuri practice concrete pentru punerea în aplicare a validării în statele membre;
- o recomandare a Consiliului, ca instrument juridic, demonstrează angajamentul statelor membre față de măsurile stabilite, dintre care majoritatea vor necesita punerea în aplicare la nivel național și adaptarea la contextul național;
- implică în mod explicit părțile interesate (părțile interesate din domeniul pieței forței de muncă, organizațiile de tineret/voluntari, instituțiile de educație și formare) în elaborarea sistemelor de validare;
- statele membre vor continua să coopereze în cadrul structurilor existente ale MDC, în special în cadrul Grupului consultativ EQF, care reprezintă o structură de punere în aplicare mai simplă decât cea prevăzută de opțiunea 3;
- va reprezenta o bază politică nouă și mai puternică pentru cooperarea în domeniul validării învățării non-formale și informale.

3. ELEMENTELE JURIDICE ALE PROPUNERII

Rezumatul acțiunilor propuse

Acțiunile propuse includ recomandări practice adresate statelor membre privind necesitatea ca până în 2015 toți cetățenii să aibă posibilitatea validării competențelor dobândite în afara sistemelor formale de educație și formare și ca ei să poată utiliza această validare în scopuri profesionale și educative în întreaga Europă. În termeni mai concreți, aceste acțiuni implică următoarele recomandări adresate statelor membre:

- să garanteze instituirea sistemelor naționale de validare a învățării non-formale și informale până în 2015, oferind tuturor cetățenilor posibilitatea validării cunoștințelor, abilităților și competențelor lor, indiferent de contextele în care a avut loc învățarea. Această validare reprezintă baza pe care are loc acordarea unei calificări integrale sau parțiale, fără a aduce atingere altor dispoziții aplicabile ale

Uniunii, în special Directivei 2005/36/CE privind recunoașterea calificărilor profesionale;

- sistemele naționale de validare a învățării non-formale și informale ar trebui să acorde atenție următoarelor patru aspecte ale validării: identificarea rezultatelor învățării, documentarea lor, evaluarea lor în funcție de standarde stabilite și, în final, certificarea lor;
- sub forma adecvată fiecărui context național, să se asigure că informațiile privind posibilitățile de validare sunt disponibile pe scară largă (în special pentru grupurile defavorizate), că validarea este accesibilă la un cost rezonabil cetățenilor care doresc să beneficieze de o procedură de validare, că există o consiliere adecvată și cu costuri rezonabile și că mecanisme transparente de asigurare a calității sunt create și aplicate sistemului de validare în ceea ce privește atât evaluarea (metodologii și instrumente, evaluatori calificați), cât și rezultatele sale (standarde stabilite);
- să ofere persoanelor posibilitatea unui audit al abilităților și competențelor lor în termen de trei luni de la identificarea unei necesități, precum perspectiva șomajului sau instabilitatea locului de muncă. În acest scop ar trebui promovată utilizarea actualelor și viitoarelor instrumente Europass pentru a facilita identificarea și documentarea rezultatelor învățării. Este necesară consolidarea legăturilor dintre modalitățile de validare și sistemele de credite precum ECTS și ECVET;
- să implice partenerii sociali și alte părți interesate relevante, și anume organizațiile patronale, sindicatele, camerele de comerț, de industrie și de meserii, entitățile naționale implicate în procesul de recunoaștere a calificărilor profesionale, serviciile de ocupare a forței de muncă, organizațiile de tineri, animatorii pentru tineret, furnizorii de educație și formare, precum și organizațiile societății civile, în elaborarea mecanismelor de validare și în documentarea rezultatelor învățării obținute prin învățare non-formală și informală;
- să promoveze parteneriatele și alte inițiative pentru a facilita documentarea rezultatelor învățării obținute în cadrul IMM-urilor și al altor organizații mici;
- să încurajeze angajatorii, organizațiile de tineri și organizațiile societății civile să promoveze și să faciliteze identificarea și documentarea rezultatelor învățării dobândite la locul de muncă sau în cadrul unor activități de voluntariat;
- să încurajeze furnizorii de educație și formare să faciliteze accesul la educația și formarea formale și să acorde derogări pe baza rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale, precum și să asigure coordonarea între serviciile din domeniul educației, formării, ocupării forței de muncă și tineretului, precum și între politicile relevante.

Grupul consultativ EQF va fi principalul organism de supraveghere a acțiunilor propuse în cadrul prezentei recomandări. Măsurile propuse prevăd, de asemenea, raportarea privind măsurile ulterioare acțiunilor prevăzute de raportul comun al Comisiei și Consiliului publicat în cadrul Strategiei 2020 pentru educație și formare. În final, raportul anual al Cedefop privind elaborarea cadrelor naționale ale calificărilor în Europa va evalua progresele privind stabilirea sistemelor naționale de validare a învățării non-formale și informale.

Acțiunile propuse invită Comisia: 1) să actualizeze cu regularitate Orientările europene privind validarea învățării non-formale și informale; 2) să faciliteze o învățare reciprocă eficientă și schimburi de experiență și bune practici care să permită țărilor mai puțin avansate în privința validării să beneficieze de experiențele țărilor celor mai avansate; 3) în cooperare cu statele membre, să se asigure că programele europene privind educația, formarea și tineretul, precum și fondurile structurale europene, sprijină măsurile adoptate în urma prezentei recomandări și 4) să examineze și să evalueze, în cooperare cu statele membre și după consultarea părților interesate, măsurile adoptate în urma acțiunilor propuse.

Temei juridic

Articolele 165 și 166 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene prevăd că Uniunea va contribui la dezvoltarea unei educații de calitate și va pune în aplicare o politică de formare profesională prin încurajarea cooperării dintre statele membre și, în cazul în care este necesar, prin sprijinirea și completarea acțiunii acestora, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre față de conținutul învățământului și de organizarea sistemelor educaționale și de formare profesională.

Prezenta inițiativă recomandă linii de acțiune comune care să fie puse în aplicare la nivelul statelor membre, cu sprijin european. Ea propune acțiuni care vor necesita punerea în aplicare la nivelul UE și al statelor membre. La nivelul UE se va asigura coordonarea – inclusiv, în special, coordonarea cu instrumentele europene relevante - și susținerea prin organizarea, de exemplu, a activităților de învățare reciprocă. Statele membre vor rămâne pe deplin responsabile de conceperea, dezvoltarea și punerea în aplicare a modalităților lor (legislație, reglementări, acorduri colective) de validare a rezultatelor învățării dobândite în mod non-formal și informal. Acțiunile la cele două niveluri sunt complementare, iar prerogativele statelor membre sunt respectate.

Propunere de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind validarea învățării non-formale și informale

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolele 165 și 166,

având în vedere propunerea Comisiei Europene,

întrucât:

- (1) Validarea rezultatelor învățării (cunoștințe, abilități și competențe) dobândite prin învățarea non-formală și informală, inclusiv prin utilizarea resurselor educaționale deschise, este esențială pentru accesul cetățenilor la piața forței de muncă și la învățarea pe tot parcursul vieții.
- (2) Într-un moment în care Uniunea Europeană se confruntă cu o criză economică gravă, care provoacă o creștere a șomajului, validarea tuturor cunoștințelor, abilităților și competențelor relevante, indiferent de modul în care ele au fost obținute, este mai importantă decât oricând pentru funcționarea pieței forței de muncă și pentru încurajarea competitivității și a creșterii economice. .
- (3) Organizațiile patronale, angajatorii, sindicatele, camerele de comerț, de industrie și de meserii, entitățile naționale implicate în procesul de recunoaștere a calificărilor profesionale, serviciile de ocupare a forței de muncă, organizațiile de tineri, animatorii pentru tineret, furnizorii de educație și formare, precum și organizațiile societății civile, sunt părți interesate deosebit de importante în privința posibilităților de învățare non-formală și informală și a oricăror procese de validare aferente.
- (4) Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii⁷, publicată în 2010, pledează pentru dezvoltarea abilităților și a competențelor necesare creșterii economice și ocupării forței de muncă; inițiativele emblematice ale strategiei⁸ subliniază necesitatea unor parcursuri de învățare mai flexibile, care să faciliteze tranzițiile între muncă și studii și care să permită, de asemenea, validarea învățării non-formale și informale.

⁷ COM(2010) 2020 final.

⁸ Tineretul în mișcare, COM(2010) 477 final, O agendă pentru noi competențe și locuri de muncă, COM(2010) 682 final.

- (5) Concluziile Consiliului din 12 mai 2009 privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET 2020)⁹ arată că învățarea pe tot parcursul vieții ar trebui să fie concepută astfel încât să includă învățarea realizată în toate contextele, formale, non-formale sau informale.
- (6) Strategia UE pentru tineret – investiție și mobilizare; o metodă deschisă de coordonare reînnoită pentru abordarea provocărilor și oportunităților tineretului¹⁰, publicată în 2009, arată că este necesar să se amelioreze recunoașterea competențelor pe care tinerii le dobândesc prin educația non-formală; ea subliniază necesitatea de a utiliza la maximum ansamblul de instrumente instituite la nivelul UE pentru validarea competențelor și recunoașterea calificărilor. Strategia a fost aprobată de Rezoluția Consiliului din 27 noiembrie 2009 privind un cadru reînnoit pentru cooperarea europeană în domeniul tineretului (2010-2018)¹¹.
- (7) În Comunicatul de la Bruges din decembrie 2010¹², miniștrii europeni pentru educație și formare profesională, partenerii sociali europeni și Comisia Europeană au declarat că este necesar ca, până în 2015, țările participante să înceapă să elaboreze proceduri naționale de recunoaștere și validare a învățării non-formale și informale, cu un sprijin adecvat din partea cadrelor naționale ale calificărilor.
- (8) Concluziile Consiliului din 28 și 29 noiembrie 2011 privind modernizarea învățământului superior au invitat statele membre să stabilească căi clare de evoluție către învățământul superior plecând de la forme de învățământ profesional și de alte tipuri, precum și mecanisme de recunoaștere a cunoștințelor și a experienței anterioare, acumulate în afara educației și a formării formale, în special prin abordarea provocărilor legate de punerea în aplicare și de utilizarea unor cadre naționale de calificări corelate cu Cadrul european al calificărilor¹³.
- (9) Rezoluția Consiliului din 20 decembrie 2011 privind un plan european reînnoit pentru învățarea în rândul adulților a definit drept una dintre prioritățile sale pentru perioada 2012-14 instituirea unor sisteme pe deplin funcționale de validare a învățării non-formale și informale și promovarea utilizării lor de către adulții de toate vârstele și la toate nivelurile de calificare, precum și de către întreprinderi și alte organizații¹⁴.
- (10) În Actul privind piața unică¹⁵, Comisia a subliniat că o mai mare mobilitate a lucrătorilor calificați va îmbunătăți competitivitatea economiei europene, iar în Pachetul privind ocuparea forței de muncă din 17 aprilie 2012¹⁶ ea a arătat că este necesar să se amelioreze cooperarea între domeniul muncii și domeniul formării.
- (11) Rezoluția Consiliului din 12 noiembrie 2002 privind promovarea unei cooperări europene consolidate în domeniul educației și formării profesionale¹⁷ și Declarația de

⁹ JO C 119, 28.5.2009, p. 2.

¹⁰ COM(2009) 200 final.

¹¹ JO C 311, 19.12.2009, p. 1.

¹² http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_ro.pdf

¹³ JO C 372 din 20.12.2011, p. 36.

¹⁴ JO C 372 din 20.12.2011, p. 1.

¹⁵ COM(2011) 206 final.

¹⁶ COM(2012) 173 final.

¹⁷ JO C 13, 18.1.2003.

la Copenhaga din 30 noiembrie 2002¹⁸ au cerut elaborarea unui set de principii comune privind validarea învățării non-formale și informale.

- (12) Concluziile Consiliului din 18 mai 2004 au adoptat principiile europene comune privind validarea învățării non-formale și informale¹⁹.
- (13) Începând cu 2004 a fost publicat cu regularitate un Inventar european al validării învățării non-formale și informale, care conține informații actualizate privind practicile de validare actuale din țările europene²⁰, iar în 2009 au fost publicate Orientările europene privind validarea învățării non-formale și informale²¹.
- (14) Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul vieții²² a indicat că toate calificările ar trebui să poată fi obținute prin intermediul învățării formale, non-formale și informale; de asemenea, ea a invitat statele membre să coreleze nivelele lor naționale de calificări cu Cadrul european al calificărilor și, după caz, să instituie cadre naționale ale calificărilor care să promoveze validarea învățării non-formale și informale.
- (15) Decizia Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004²³ a instituit Europass, un portofoliu european care poate fi folosit de cetățeni pentru a ameliora comunicarea, înregistrarea și prezentarea competențelor și calificărilor lor în întreaga Europă.
- (16) Sistemul european de credite transferabile (ECTS) instituit de procesul Bologna acordă credite pentru învățarea formală pe baza rezultatelor învățării și a volumului de muncă al studenților și facilitează acordarea de credite pentru experiențele de învățare non-formală și informală de către instituțiile de învățământ superior pe baza rezultatelor învățării.
- (17) Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 18 iunie 2009 a instituit un sistem de credite europene pentru educație și formare profesională (ECVET)²⁴, care să fie utilizat pentru transferul, recunoașterea și acumularea rezultatelor învățării obținute de persoane în contexte formale și, după caz, non-formale și informale.
- (18) Consultările sub forma unei anchete on-line²⁵, discuțiile cu organismele relevante de elaborare a politicilor, precum și diferite activități de învățare reciprocă la care au participat partenerii sociali, au indicat existența unui larg consens în legătură cu faptul că este important să se confere vizibilitate competențelor dobândite prin intermediul experiențelor de viață și profesionale, precum și un sprijin puternic în favoarea unei

¹⁸ Declarația miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene, reuniți la Copenhaga la 29 și 30 noiembrie 2002, privind cooperarea consolidată în domeniul educației și formării profesionale, http://ec.europa.eu/education/pdf/doc125_en.pdf

¹⁹ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/informal/validation2004_en.pdf

²⁰ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/about-cedefop/projects/validation-of-non-formal-and-informal-learning/index.aspx>

²¹ Cedefop, 2009, http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4054_en.pdf

²² JO C 111, 6.5.2008, p. 1.

²³ JO L 390, 31.12.2004, p. 6.

²⁴ JO C 155, 8.7.2009, p. 11.

²⁵ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/consult/vnfil/report_en.pdf

inițiative europene care să consolideze politica și practicile privind validarea din statele membre ale UE,

ADOPTĂ PREZENTA RECOMANDARE:

1. Pentru a oferi tuturor cetățenilor²⁶ posibilitatea de a face vizibil ceea ce au învățat în afara școlii și de a utiliza aceste experiențe pentru cariera lor și pentru a continua să învețe, statele membre ar trebui:
 - (1) să se asigure că, până în 2015, este instituit un sistem național de validare a învățării non-formale și informale²⁷ care să le ofere cetățenilor posibilitatea de a:
 - i) obține validarea abilităților, cunoștințelor și competențelor dobândite prin învățare non-formală și informală, inclusiv prin utilizarea resurselor educaționale deschise și
 - ii) obține o calificare integrală sau parțială pe baza validării experiențelor de învățare non-formală și informală, fără a aduce atingere altor dispoziții aplicabile ale Uniunii, în special Directivei 2005/36/CE²⁸ privind recunoașterea calificărilor profesionale;
 - (2) să se asigure că sistemul național de validare a învățării non-formale și informale include următoarele elemente:
 - acordarea de sprijin cetățenilor în privința identificării rezultatelor învățării obținute prin învățare non-formală și informală;
 - acordarea de sprijin cetățenilor în privința documentării rezultatelor învățării obținute prin învățare non-formală și informală;
 - evaluarea rezultatelor învățării obținute prin învățare non-formală și informală;
 - certificarea rezultatelor evaluării rezultatelor învățării obținute prin învățare non-formală și informală, sub forma unei calificări, sub formă de credite în vederea obținerii unei calificări sau în alt mod adecvat.

Este necesar să se garanteze că fiecare cetățean poate profita de oricare dintre posibilitățile menționate mai sus, luate separat sau împreună, în funcție de necesitățile lor.
 - (3) să se asigure că sistemele naționale de validare a învățării non-formale și informale țin cont de necesitățile naționale, regionale și/sau locale, precum și sectoriale și respectă, în același timp, următoarele principii:

²⁶ Cetățenii UE, precum și toți cetățenii din țări terțe care își au reședința în mod legal în Uniune.

²⁷ Conform definițiilor din anexa I.

²⁸ JO L 255, 30.9.2005, p. 22.

- sistemul de validare este coerent și face parte integrantă din cadrul național al calificărilor elaborat în conformitate cu Cadrul european al calificărilor;
 - informațiile privind posibilitățile de validare sunt disponibile pe scară largă pentru persoane și organizații;
 - grupurile defavorizate, inclusiv cetățenii cei mai expuși la riscul șomajului sau al unor forme nesigure de încadrare în muncă, sunt vizați în mod specific de sistemul de validare, întrucât astfel participarea lor la învățarea pe tot parcursul vieții și accesul lor la piața forței de muncă pot fi îmbunătățite;
 - persoanele aflate în șomaj sau cu forme nesigure de încadrare în muncă au posibilitatea unui audit al abilităților și competențelor lor în termen de trei luni de la identificarea unei necesități;
 - validarea este accesibilă la costuri rezonabile pentru cetățenii care doresc să beneficieze de o procedură de validare;
 - persoanele care doresc să beneficieze de o procedură de validare au acces, la costuri rezonabile, la o orientare și o consiliere adecvată;
 - există măsuri transparente de asigurare a calității, care stau la baza unor metodologii și instrumente fiabile, valide și credibile;
 - se asigură perfecționarea competenței profesionale a personalului implicat în procesul de validare din toate sectoarele relevante;
 - calificările obținute prin intermediul validării experiențelor de învățare non-formală și informală respectă standarde stabilite, care sunt identice sau echivalente cu standardele calificărilor obținute prin programe de educație formală;
 - se promovează utilizarea actualelor și viitoarelor instrumente Europass pentru a facilita documentarea rezultatelor învățării;
 - există sinergii între modalitățile de validare și sistemele de credite aplicabile în sistemele formale de educație și formare, de exemplu ECTS și ECVET;
- (4) să asigure implicarea părților interesate relevante, precum organizațiile patronale, sindicatele, camerele de comerț, de industrie și de meserii, entitățile naționale implicate în procesul de recunoaștere a calificărilor profesionale, serviciile de ocupare a forței de muncă, organizațiile de tineri, animatorii pentru tineret, furnizorii de educație și formare, precum și organizațiile societății civile, în elaborarea și punerea în aplicare a elementelor și mecanismelor menționate la punctele 2 și 3, precum și să încurajeze:
- angajatorii, organizațiile de tineri și organizațiile societății civile să promoveze și să faciliteze identificarea și documentarea rezultatelor învățării realizate la locul de muncă sau în cadrul unor activități de

voluntariat, utilizând instrumentele relevante (în special instrumentele elaborate în cadrul Europass);

- furnizorii de educație și formare să faciliteze accesul la sistemele formale de educație și de formare pe baza rezultatelor învățării realizate în contexte non-formale și informale și, după caz, să acorde derogări și/sau credite pentru rezultatele relevante ale învățării realizate în contexte non-formale și informale;

- (5) să asigure coordonarea între serviciile de educație, formare, ocupare a forței de muncă și pentru tineret, precum și între politicile relevante.

2. Statele membre și Comisia ar trebui să ia următoarele măsuri:

- (1) să asigure monitorizarea prezentei recomandări de către Grupul consultativ EQF²⁹, precum și implicarea organizațiilor pentru tineret relevante și a reprezentanților sectorului voluntariatului în activitățile viitoare ale Grupului consultativ EQF;
- (2) să comunice progresele înregistrate în urma adoptării prezentei recomandări în următorul raport comun al Comisiei și Consiliului publicat în 2015 în cadrul Strategiei 2020 pentru educație și formare, precum și în următoarele rapoarte comune;
- (3) să sprijine punerea în aplicare a prezentei recomandări prin utilizarea expertizei agențiilor Uniunii, în special a Cedefop, prezentând informații în legătură cu instituirea sistemului național de validare a învățării non-formale și informale în raportul anual privind elaborarea cadrelor naționale ale calificărilor și oferind sprijin Comisiei în privința actualizării regulate a Inventarului european al validării învățării non-formale și informale.

3. Comisia ar trebui:

- (1) să sprijine statele membre și părțile interesate prin:
 - mărirea eficacității învățării reciproce și a schimbului de experiență și bune practici;
 - actualizarea regulată a Orientărilor europene privind validarea învățării non-formale și informale, prezentate pe scurt în anexa II;
- (2) să perfecționeze instrumentele din cadrul Europass care facilitează transparența și recunoașterea în întreaga Uniune a rezultatelor validate ale învățării realizate în cadrul unor experiențe non-formale și informale;
- (3) să garanteze, în cooperare cu statele membre, sprijinul pentru punerea în aplicare a prezentei recomandări din partea Programului privind învățarea pe tot parcursul vieții și a programului Tineretul în acțiune, a viitorului Program

²⁹ Instituit prin Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul vieții, JO C 111/1, din 6.5.2012, p.1.

european pentru educație, formare, tineret și sport și a fondurilor structurale europene;

- (4) să examineze și să evalueze, în cooperare cu statele membre și după consultarea părților interesate, măsurile luate ca urmare a prezentei recomandări, și să prezinte un raport Consiliului, până la 31 iulie 2017, privind experiența acumulată și implicațiile pentru viitor, inclusiv, dacă este cazul, o posibilă analiză și revizuire a prezentei recomandări.

Adoptată la Bruxelles,

*Pentru Consiliu,
Președintele*

ANEXA I DEFINIȚII

În sensul prezentei recomandări, se aplică următoarele definiții:

- (a) *Învățarea formală* se desfășoară într-un cadru organizat și structurat, dedicat în mod specific învățării, și în general conduce la acordarea unei calificări, de obicei sub forma unui certificat sau a unei diplome. Ea include sistemele de educație generală, de formare profesională inițială și de învățământ superior.
- (b) *Învățarea non-formală* este învățarea realizată prin activități planificate (în ceea ce privește obiectivele învățării și timpul dedicat învățării), în cadrul cărora există o formă de susținere a procesului de învățare (de exemplu relațiile student-profesor). Ea poate include programe de însușire a unor competențe profesionale, de alfabetizare a adulților sau programele de educație de bază a persoanelor care au părăsit timpuriu școala. Printre cazurile foarte des întâlnite de învățare non-formală se numără cursurile de formare la locul de muncă, prin care întreprinderile actualizează și perfecționează competențele angajaților lor (cum ar fi competențele TIC), învățarea on-line structurată (de exemplu prin utilizarea resurselor educaționale deschise) și cursurile organizate de organizațiile societății civile pentru membrii lor, pentru grupul lor țintă sau pentru publicul general.
- (c) *Învățarea informală* este învățarea care rezultă din activitățile zilnice legate de muncă, viața de familie sau petrecerea timpului liber. Ea nu este organizată sau structurată în ceea ce privește obiectivele, timpul sau sprijinul acordat procesului de învățare. Învățarea informală poate fi involuntară din punctul de vedere al persoanei care învață. Rezultatele învățării obținute prin învățare informală pot fi competențele dobândite prin experiențe de viață și profesionale. Se pot cita ca exemple competențele de gestionare a proiectelor sau competențele TIC dobândite la locul de muncă; limbile străine învățate și competențele interculturale dobândite în cursul unei șederi în străinătate; competențele TIC dobândite în afara activității profesionale, competențele obținute prin activități de voluntariat, activități culturale sau sportive, activități de animație pentru tineret și activități desfășurate în propria familie (de exemplu îngrijirea unui copil).
- (d) *Calificare* înseamnă un rezultat formal al unui proces de evaluare și de validare, care este obținut atunci când un organism competent stabilește că o persoană a obținut rezultate ca urmare a învățării la anumite standarde.
- (e) *Rezultatele învățării* înseamnă ceea ce o persoană care învață cunoaște, înțelege și este capabilă să realizeze la finalizarea unui proces de învățare, și sunt definite sub forma cunoștințelor, abilităților și a competențelor.
- (f) Un *cadru național al calificărilor* este o descriere coerentă și cuprinzătoare a nivelurilor de calificare, pe baza rezultatelor învățării.
- (g) *Validarea* este procesul de confirmare de către un organism autorizat a faptului că o persoană a obținut rezultate educaționale, măsurate prin raportare la un standard relevant. Ea constă în patru etape distincte: (1) identificarea, prin dialog, a experiențelor specifice ale unei persoane; (2) documentarea – pentru a face vizibile experiențele persoanei; (3) o evaluare oficială a experiențelor respective și (4) o

recunoaștere care să determine obținerea unei certificări, de exemplu o calificare parțială sau completă.

ANEXA II:
Rezumatul orientărilor privind validarea învățării non-formale și informale

Practici eficiente: perspectiva europeană

Practica validării învățării informale și non-formale ar trebui să fie compatibilă cu principalele elemente ale principiilor europene din 2004 privind validarea învățării non-formale și informale, cu principiile europene de asigurare a calității în educație și formare și cu recomandarea privind Cadrul european de referință pentru asigurarea calității pentru educație și formare profesională.

Este necesar să se consolideze cooperarea europeană în domeniul validării, în special prin actualizarea și ameliorarea regulată a prezentelor orientări, precum și a Inventarului european privind validarea învățării non-formale și informale.

Instrumentele și cadrele europene (Cadrul european al calificărilor, Europass, sistemele europene de credite etc.) ar putea fi folosite pentru a promova validarea și a îmbunătăți compatibilitatea și transparența rezultatelor proceselor de validare, consolidând astfel încrederea la nivel transfrontalier.

Practici eficiente: perspectiva națională

Validarea învățării non-formale și informale ar trebui considerată o parte integrantă a sistemului național al calificărilor.

Abordarea formativă a evaluării este importantă deoarece ea atrage atenția asupra „identificării” cunoștințelor, abilităților și competențelor în sens larg, o componentă esențială a învățării pe tot parcursul vieții.

Este necesar ca validarea sumativă să fie corelată în mod clar și neechivoc cu standardele utilizate în sistemul (sau cadrul) național al calificărilor.

Dreptul la validare poate fi luat în considerare în cazurile în care învățarea non-formală și informală este considerată o modalitate normală de a obține o calificare, în paralel cu educația și formarea formale.

Elaborarea cadrelor naționale ale calificărilor ar putea constitui ocazia unei integrări sistematice a validării în sistemele de calificări.

Introducerea validării ca parte integrantă a cadrului național al calificărilor ar putea fi corelată cu necesitatea de a îmbunătăți accesul la calificări și modalitatea de obținere și transferul acestora.

Viabilitatea și coerența sistemelor naționale de validare ar trebui să fie sprijinită de o analiză regulată a costurilor și a beneficiilor.

Practici eficiente: perspectiva organizațională

Educația formală, întreprinderile, furnizorii de educație pentru adulți și organizațiile de voluntariat sunt părți interesate esențiale în ceea ce privește oferirea de posibilități de validare a învățării non-formale și informale.

Validarea învățării non-formale și informale implică provocări pentru educația formală, în ceea ce privește tipurile de învățare care pot fi validate și modul de integrare a acestui proces în programa formală, precum și evaluarea sa.

Instituirea unor sisteme de documentare a cunoștințelor, a competențelor și a abilităților angajaților prezintă avantaje importante pentru întreprinderi. Este necesar ca întreprinderile să realizeze un echilibru între interesele lor legitime ca angajatori și interesele legitime ale angajaților individuali.

Sectorul educației adulților aduce o contribuție majoră la învățarea non-formală și informală, iar perfecționarea sa ar trebui sprijinită printr-o dezvoltare sistematică a validării formative și sumative.

Cel de-al treilea sector (sectorul voluntariatului) oferă o varietate de posibilități de învățare personalizate care sunt deosebit de apreciate în alte contexte. Validarea ar trebui utilizată pentru a face vizibile și a valoriza rezultatele acestei învățări, precum și pentru a sprijini transferul lor în alte contexte.

Funcțiile diferitelor organisme implicate în procesul de validare necesită coordonarea într-un cadru instituționalizat.

Modalitatea instituțională de validare și certificare nu ar trebui să conducă la acordarea unor certificate care să fie considerate drept având un statut diferit din cauza modalității de obținere a lor.

Practici eficiente: persoanele

Persoanele se află în centrul procesului de validare. Activitățile celorlalte părți implicate în validare trebuie examinate din perspectiva impactului lor asupra persoanei vizate.

Este necesar ca toți cetățenii să aibă acces la validare, fiind deosebit de important să se pună accentul pe motivarea de a iniția acest proces.

Diferitele etape ale procesului de validare oferă persoanelor multe ocazii de a decide direcția viitoare a validării. Aceste decizii ar trebui sprijinite prin informații, recomandări și orientare.

Practici eficiente: structura procesului de validare

Cele trei procese de orientare, examinare și audit extern pot fi utilizate pentru a evalua procedurile existente de validare și a sprijini elaborarea unor noi proceduri de validare.

Practici eficiente: metodele

Metodele de validare a învățării non-formale și informale sunt, în esență, identice cu cele utilizate pentru evaluarea învățării formale.

Atunci când instrumentele sunt utilizate pentru validare, este necesar ca ele să fie adaptate, combinate și aplicate într-un mod care să reflecte specificitățile individuale și caracterul nestructurat al învățării non-formale și informale.

Instrumentele de evaluare a învățării trebuie să fie adecvate obiectivului urmărit.

Practici eficiente: profesioniștii din domeniul validării

Funcționarea eficientă a proceselor de validare depinde în mod hotărâtor de aportul profesional al consilierilor, evaluatorilor și administratorilor implicați în acest proces. Pregătirea și formarea continuă a acestor persoane este esențială.

Programele de dezvoltare pentru profesioniștii din acest domeniu ar trebui să includă cooperarea în rețele, pentru a permite schimbul de experiență și funcționarea deplină a unei comunități de practică.

Interacțiunea între profesioniști în cadrul procesului individual de validare va duce probabil la apariția unor practici mai eficiente în sprijinul persoanelor care solicită validarea.